

Majewski, Erazm

Toporki rogowy i kamienny ze wsi Borowe na Kurpiach

Światowit 1, 69-71

1899

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ze złotogłowi, której ciekawy deseń, także dzięki nitkom złotym, dochował się wyraźnie i w podobiznie odtworzony tu został (fig. 49).

W ogóle w ciągu dnia całego zbadaliśmy cztery groby dość bogate w naczynia gliniane, malowane typowo. W dwóch znalazły się ozdoby (rodzaj kófek) ze szkła kolorowego, które musiały być tu w starożytności bardzo ulubione i powszechne, od włóścian bowiem uprawiających ogrody, po zachęceniu ich przed parą laty, aby zachowywali wszystko co znajdują, dostałem całą garść wyszukanych w ziemi podobnych zabytków. Podajemy tu dzisiaj opis tylko pierwszego grobu, w którym odkryliśmy dwie ciekawe, w rysunkach przedstawione tu tkaniny. Miseczka z kostkami prosięcia, znaleziona w tymże grobie, miała kształt i wygląd podobny, jak odkryta pierwiej w innym grobie horodnickim przez p. Przybysławskiego i podana w jego artykule w „Zbiorze wiadomości do antropologii krajowej“, tomie III-m (Kraków, r. 1879), na tablicy V-iej pod N-rem 2. Obecnie znaleziona różniła się tylko większemi znacznie rozmiarami. Wiadomość o przedmiotach kamiennych, ceramicznych i szklanych, które w dość obfitej ilości zdobyłem d. 20 października w Horodnicy, a których nie opisałem nigdzie dotąd (ze względu iż o podobnych pisali wówczas pp. Kopernicki i Przybysławski w wydawnictwach Akademii umiejętności) zamierzam podać w następnym artykule.

Jeżewo, w grudniu 1898 r.

Toporki rogowy i kamienny

ze wsi Borowe na Kurpiach *)

(z 2 rysunkami w tekście).

Na gruntach wsi Borowe po wylewie Bugu znalezione zostały przed kilku laty dwa toporki, wyobrażone tutaj pod figurami 50-tą i 51-szą.

Pierwszy okaz, toporek z rogu łosiowego, przechowujący się w zbiorze

*) Wieś Borowe (gub. łomżyńska, pow. ostrowski) należy do gminy Orło, parafii Brok, w tak zwanej Puszczy Biskupiej, na prawym brzegu Bugu, w bliskości rzeki Brok. Odnoga Bugu tworzy tu dwa jeziora. zwane „Stary Bug“. Brok, dawna i ulubiona siedziba biskupów płockich, pamiętny jest tem. że tu prof. W. Jastrzębowski założył wzdłuż i rozległe plantacje wszelkich drzew.

Okolica ta w czasach przeddziejowych stanowiła rozległą puszcze, wśród której osady były zrzadka tylko rozrzucone. Gleba tu uboga.

rze moim pod N-rem 4984 odznacza się doskonałym zachowaniem i wypolerowaniem.

Wymiary jego następujące: Długość 145 milimetrów, szerokość 65 mm., grubość przy otworze 27 mm. Największa szerokość ostrza 40 mm., grubość tylca na końcu 15 mm. Średnica otworu 23 mm. i 24 mm. u obu wylotów. Grubość w miejscu najcieńszym w środku, za otworem 21 mm. Waga 295 gr.

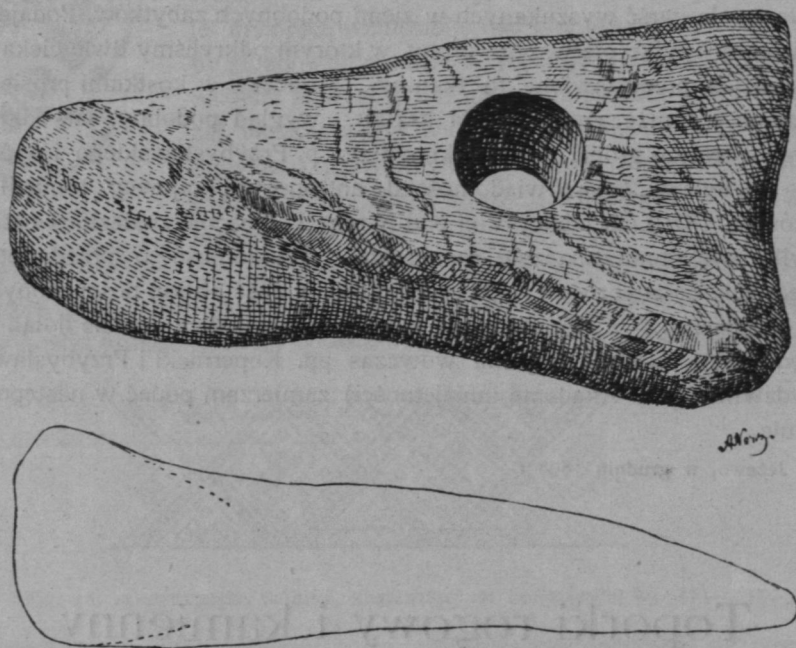

Fig. 50. Toporek z rogu łosiowego ze wsi Borowe.

Na dolnej powierzchni, nieco wklęsłej, dokoła otworu posiada jeszcze naturalną korę rogu, widoczną jeszcze w szerszym, łopatkowatym końcu, oraz na części górnej powierzchni. Pozostała część powierzchni, pomimo wygładzenia przez zużycie, zdradza ślady pracowitego opilowywania i krąpania narzędziem ostrym, ale drobnym i słabym. Dla oszczędzenia pracy zostawiono też możliwie największą część powierzchni naturalnej rosochy bez obróbki. Ztąd wynika wklęsłość powierzchni dolnej, a wypukłość górnej, a zatem niejednakowa grubość okazu, malejąca od ostrza ku tylcowi (od 65 mm. do 20 mm.).

Okaz drugi (Zbioru Nr 4985) należy do kategorii toporków kamiennych, gładzonych.

Skatę, z której wyrobiony, oznaczył Dr J. Morozewicz jako Gabbro, pochodzenia niemiejsowego.

Kształt objaśnia najlepiej rysunek.

Długość 105 mm., szerokość największa 107 mm. Waga 240 gm.

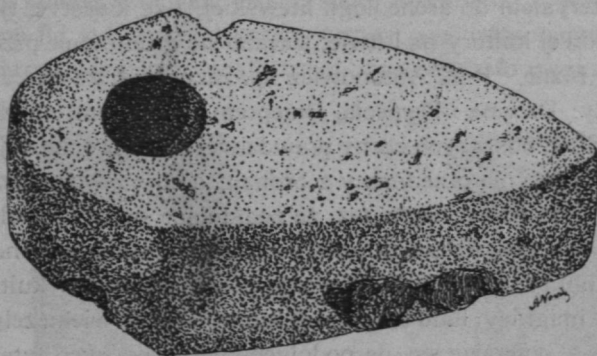

Fig. 51. Toporek ze wsi Borowe na Kurpiach.

Grubość największa jest przy otworze, wynosi 27 mm.; przy ostrzu tylko 20 mm., na tylcu 21 mm. Otwór bardzo równo wywiercony i prawie cylindryczny, mierzy w szerszym wylocie 19 mm., w węższym 17 mm.

Oba okazy otrzymałem od znalazcy, za pośrednictwem pana Leopolda Janikowskiego.

E. Majewski.

PRZEDMIOTY BRONZOWE

znalezione

nad Niemnem i Merezanką.

(z 3 rysunkami w tekście).

Przedhistoryczne narzędzia bronzowe w ogóle nie często znajdowane w kraju naszym, stanowią prawdziwą rzadkość w granicach dawnej Litwy, tak, że nieledwie na palcach możnaby policzyć okazy, pochodzące z nad brzegów Niemna i Wilii.

Przyczyny tego faktu nie są jeszcze dostatecznie wyjaśnione. Właści-